

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 369/09-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. júna 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Rudolfa Tkáčika a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť J. M., P., E. M., R., E. M., R., I. M., R., zastúpených advokátom JUDr. R. C., Advokátska kancelária, T., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 106/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 4 C 165/98) a v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 81/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 11 C 59/2000) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. M., E. M., E. M. a I. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn.

7 C 106/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 4 C 165/98) a v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 81/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 11 C 59/2000) porušené boli.

2. Okresnému súdu Piešťany prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 106/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 4 C 165/98) a v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 81/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 11 C 59/2000) konal bez zbytočných prietahov.

3. J. M., E. M., E. M. a I. M. priznáva finančné zadostučinenie každému v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Piešťany je povinný J. M., E. M., E. M. a I. M. uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 797,36 € (slovom sedemstodeväťdesiatsedem eur a tridsaťšesť centov) na účet ich právneho zástupcu, advokáta JUDr. R. C., Advokátska kancelária, T., do dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 369/09-14 z 26. novembra 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť J. M., E. M., E. M. a I. M. (ďalej len „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 106/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 4 C 165/98) a v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 81/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 11 C 59/2000).

Zo sťažnosti vyplynulo, že sťažovatelia vystupujú v predmetných konaniach ako žalobcovia.

Sťažovatelia sú toho názoru, že im okresný súd v konaní neposkytol riadnu súdnu ochranu, pretože dosiaľ vo veci meritórne nerozhodol, a svojou nečinnosťou im spôsobuje stav právnej neistoty.

Na základe uvedeného sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 106/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 4 C 165/98) a v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 81/08 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 11 C 59/2000) porušil ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietahov, priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € každému sťažovateľovi, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu z 9. decembra 2009 sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojej predsedníčky. Vyjadrenie sp. zn. Spr. 682/2009 zo 7. januára 2009 doručené ústavnému súdu 15. januára 2009 obsahovalo chronológiu vykonaných procesných úkonov od začiatku konania, a to vo vzťahu k oboj sťažnosťou napadnutým konaniam:

„Z obsahu spisu vedeného Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 4C 81/2008 (pôvodne PN-IIC59/00) vyplýva, že návrh o neplatnosť kúpnej zmluvy bol podaný dňa 27.03.2000. Dňa 02.06.2000 vyzval súd právneho zástupcu navrhovateľov, aby predložil listinné dôkazy a súčasne dal doručiť návrh odporcom na písomné vyjadrenie. Odporkyňa v prvom rade sa k návrhu vyjadrila podaním zo dňa 07.07.2000, súdu doručeným dňa 12.07.2000. Podaním zo dňa 10.08.2000 právny zástupca navrhovateľom oznámil, nie je možné predložiť žiadané listinné dôkazy. Uznesením zo dňa 17.10.2000, právoplatným 19.12.2000 súd konanie prerušil do právoplatného skončenia konania vedeného pod sp. zn. 4C165/98. Podaním zo dňa 22.08.2007 navrhovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu navrhli pokračovať v prerušenom konaní a súčasne žiadali o čo najskoršie vytýčenie termínu pojednávania. Dňa 12.02.2008 bola na tunajšom súde podaná zo strany navrhovateľov žiadosť o odstránenie prietahov v konaní a sťažnosť na postup súdu v zmysle

§ 62 zákona číslo 575/2004 Z. z. o súdoch, na ktorú predsedníčka okresného súdu odpovedala upovedomením o spôsobe vybavenia sťažnosti, v ktorom konštatovala odôvodnenosť sťažnosti. Uznesením zo dňa 09.04.2009 právoplatným súd rozhodol o pokračovaní v prerušenom konaní. Zákonný sudca Mgr. V. Z. vo svojom písomnom vyjadrení uviedol, že v konaní vedenom pod sp. zn. 4C81/2008 opakovane zisťoval dopytom na notárku či je dedičské konanie vedené pod sp. zn. 4D890/98 právoplatne skončené. Notárka vo svojej odpovedi uviedla, že spis sa nachádza na Okresnom súde Trenčín za účelom ustanovenia znalca na oceňovanie hnutel'ných vecí a súčasne uviedla, že o dedičskom konaní bude súd informovať. Napriek uvedenému súd neinformovala a dňa 04.01.2010 bolo telefonicky zistené na notárskom úrade, že predmetné dedičské konanie bolo Uznesením zo dňa 19.02.2009 zastavené pre nemajetnosť. Bude preto potrebné zapožičať predmetný dedičský spis za účelom zistenia okruhu dedičov po poručiťel'ke J. M. a tým aj zistenia, ktoré osoby majú byť účastníkmi konania.

Z obsahu spisu vedeného tunajším súdom pod sp. zn. 7C 106/2008 (pôvodne PN-4C 65/1998) vyplýva, že sťažovatelia ako navrhovatelia podali dňa 19.05.1998 návrh o neplatnosť právneho úkonu a dňa 03.06.1998 návrh na nariadenie predbežného opatrenia. Úpravou zo dňa 08.06.1998 boli navrhovatelia vyzvaní na predloženie listinných dôkazov k návrhu na nariadenie predbežného opatrenia a odpoveď právneho zástupcu navrhovateľov bola súdu doručená dňa 18.06.1998. Dňa 22.06.1998 doručil súdu právny zástupca navrhovateľov list vlastníctva a dňa 18.08.1998 vydal súd Uznesenie o nariadení predbežného opatrenia, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 08.09.1998. Prvé pojednávanie bolo nariadené na termín 03.11.1998, ktoré bolo odročené na 03.12.1998 z dôvodu neúčasti právneho zástupcu navrhovateľov, ktorý sa súčasne ospravedlnil z dôvodu kolízie. Ďalšie pojednávanie bolo odročené na 02.02.1999, ktoré bolo napokon odročené na neurčito za účelom znaleckého dokazovanie zdravotného stavu J. M. Uznesením zo dňa 24.02.1999 hol do konania pribratý znalec psychiater, ktorý dňa 24.08.1999 doručil súdu písomný znalecký posudok. Uznesením zo dňa 25.08.1999 súd priznal znalcovi znalečné a dal doručiť znalecký posudok účastníkom na vyjadrenie. Dňa 30.05.2000 bol vypracovaný ďalší znalecký posudok a uznesením zo dňa 13.08.2001 bolo priznané znalečné. Proti tomuto uzneseniu bolo podané odvolanie. Krajský súd v Trnave uznesením zo dňa 15.01.2002 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Spis bol vrátený prvostupňovému súdu

dňa 01.02.2002. Pojednávanie konané dňa 10.10.2002 bolo odročené za účelom znaleckého dokazovania písma znaleckým ústavom. Na pojednávaní dňa 22.03.2004 súd vyhlásil rozsudok, proti ktorému podali navrhovatelia dňa 01.06.2004 odvolanie. Krajský súd v Trnave uznesením zo dňa 07.09.2004 tento rozsudok zrušil a vec vrátil súd prvého stupňa na ďalšie konanie. Po doplnení dokazovania, na pojednávaní dňa 17.02.2006 súd vyhlásil rozsudok proti ktorému podali navrhovatelia odvolanie dňa 03.04.2006. Krajský súd v Trnave uznesením zo dňa 14.12.2006 napadnutý rozsudok opäť zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Uznesením zo dňa 21.02.2007 Okresný súd Trnava konanie prerušil do právoplatného skončenia veci vedenej pod spisovom značkou PN-11C59/2000. Proti tomuto uzneseniu bolo podané odvolanie a Krajský súd v Trnave napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil, uznesením zo dňa 30.07.2007. Navrhovatelia podaním zo dňa 28.08.2008 navrhli pokračovať v prerušenom konaní. Právny zástupca navrhovateľov podal na tunajšom súde dňa 21.08.2008 sťažnosť na prieťahy v konaní, ktorú predsedníčka súdu vyhodnotila ako opodstatnenú.“

Ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo súdneho spisu, ktorý mu bol predložený k preverke, zistil rovnaké skutočnosti týkajúce sa prehľadu úkonov okresného súdu a účastníkov konania.

Navyše, ústavný súd z obsahu súdneho spisu zistil, že v dôsledku prijatia zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2005 došlo k zmene príslušnosti všeobecného súdu, čo malo dopad na obe posudzované konania. Obe konania prešli na Okresný súd Trnava, ktorý konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 59/00 viedol pod sp. zn. PN-11 C 59/2000 a konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 165/98 viedol pod sp. zn. PN-4 C 165/1998. Následne sa v dôsledku reorganizácie sústavy súdov na základe zákona č. 511/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou

od 1. januára 2008 príslušným stal opätovne okresný súd, na ktorom obe konania v súčasnosti prebiehajú pod spisovými značkami uvedenými v záhlaví tohto nálezu.

Predsedička okresného súdu vo svojom vyjadrení ďalej konštatovala zložitosť veci spočívajúcu v skutočnosti, že *„bude potrebné s prihliadnutím na výsledok sporu pod sp. zn. 4C/81/2008 zväžiť naliehavosť právneho záujmu na podaní určovacej žaloby, súd prvého stupňa si bude musieť v tomto konaní vyriešiť otázku, či prípadné samotné určenie neplatnosti zmluvy o prevode vlastníctva bytu spôsobí prevod členských práv a povinností na nebohú J. M. alebo zostanú na žalovaných alebo iba na základe výsledku sporového konania pred súdom Piešťanské stavebné bytové družstvo obnoví stav pred uzavretím zmluvy zo dňa 22.09.1998, teda zmluvy ktorej neplatnosti sa v tomto spore domáhajú žalobcovia.“*.

V závere svojho vyjadrenia predsedníčka okresného súdu konštatovala, že *„Z obsahu spisu vedeného pod sp. zn. 7C 106/2008 vyplýva, že prieťahy v konaní zo strany sťažovateľov ani súdu spôsobené neboli - zhodne to skonštatoval i Ústavný súd v Uznesení III. ÚS 369/09-14 z 26.11.2009 - strana 10 posledná veta. Rovnako ani v konaní vedenom pod sp.zn. 4C/81/2008 neboli zo strany účastníkov ani zo strany súdu spôsobené prieťahy, nakoľko v období od prerušenia konania súd pravidelne preveroval stav konania sp. zn. 4C/165/1998 a zisťoval tak či naďalej pretrváva prekážka v konaní.“*.

Predsedička okresného súdu tiež oznámila, že súhlasí s prerokovaním sťažnosti bez nariadenia ústneho pojednávania.

Právny zástupca sťažovateľov na výzvu ústavného súdu z 19. januára 2010 doručil podanie, v ktorom zaujal stanovisko k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu. Vo svojom vyjadrení poukázal na skutočnosť, že vyjadrenie predsedníčky súdu, podľa ktorého v napadnutých konaniach nedochádza k prieťahom, je *„v diametrálnom rozpore s tým, čo tá istá predsedníčka súdu uviedla vo svojich prípisoch zo dňa 19.9.2008 a 12.3.2008 na naše sťažnosti adresované jej, ako predsedkyni súdu. V oboch predmetných podaniach táto konštatuje, že naše sťažnosti považuje za dôvodné, pričom prieťahy vysvetľuje najmä objektívnymi okolnosťami (vysokým počtom spisov a prechodom výkonu súdnictva z OS*

Trnava na OS Piešťany).“. Právny zástupca sťažovateľov tiež vyslovil nesúhlas s vysvetlením „vzniku prietáhov tým, že notárka ako súdna komisárka vraj neinformovala včas zákonného sudcu Mgr. Z. o tom, že dedičské konanie po neb. J. M. je právoplatne skončené. Je zrejmé, že zákonný sudca nemal vôbec dôvod vyčkávať na právoplatné skončenie dedičského konania po J. M., keďže postačovalo, aby si u notárky pre posúdenie našej aktívnej legitímácie iba zistil okruh zákonných dedičov. I táto okolnosť nasvedčuje na neefektívnu činnosť súdu v oboch spomínaných veciach, ktorá činnosť nesmerovala k tomu najdôležitejšiemu, čomu má súdne konanie smerovať, t.j. k právoplatnému rozhodnutiu o našich žalobách.“.

Právny zástupca sťažovateľov vo svojom podaní vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľov a predsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Účelom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: (1) zložitosť vecí, (2) správanie účastníkov konania a (3) postup okresného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd sa skúmaním naplnenia už uvedených kritérií zaoberal vo vzťahu k obom sťažnosťou napadnutým konaniam.

1. Základnými kritériami na hodnotenie vecí ako zložitej je skutkový stav vecí a platná právna úprava relevantná na rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). Predmetom civilného konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 7 C 106/08 je vyslovenie neplatnosti dohody o prevode členských práv k družstevnému bytu. Toto konanie je v súčasnosti na základe uznesenia Okresného súdu Trnava č. k. PN-4 C 165/1998-511 z 21. februára 2007 prerušené z dôvodu podľa § 109 ods. 2 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Napriek tomu, že výsledok tohto konania závisí od výsledku súvisiaceho konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 81/08, ako aj napriek tomu, že okresný súd sa bude musieť v konaní, vysporiadať s otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na podaní určovacej žaloby vo vzťahu k sťažovateľom ako navrhovateľom v predmetnom konaní, ústavný súd konštatoval,

že zložitosť tohto konania rozhodne nevykazuje znaky skutkovej alebo právnej zložitosti takej intenzity, ktorá by odôvodňovala doterajšiu dĺžku konania v trvaní 12 rokov.

Vo vzťahu k druhému napadnutému konaniu vedenému okresným súdom pod sp. zn. 4 C 81/08 ústavný súd z obsahu sťažnosti, z priložených listín a zo súvisiaceho súdneho spisu zistil, že okresný súd uznesením č. k. 11 C 59/00-15 zo 17. októbra 2000 rozhodol podľa § 109 ods. 2 písm. c) OSP o prerušení tohto konania. Konanie bolo prerušené až do 9. apríla 2009, keď okresný súd uznesením č. k. 4 C 81/2008-61 rozhodol o pokračovaní v konaní. Okresný súd sa teda vecou v období pred podaním sťažnosti meritórne nezaoberal, preto nie je možné v dosiaľ vykonaných úkonoch okresného súdu identifikovať skutkovú či právnu zložitosť veci ako dôvod vzniku prietáhov v konaní.

2. Pri posudzovaní druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v konaní ústavný súd dospel k záveru, že správanie sťažovateľov neprispelo k doterajšej dĺžke oboch posudzovaných konaní. Zo spisového materiálu vyplýva skutočnosť, že sťažovatelia v rámci konania vedeného pod sp. zn. 7 C 106/08 reagovali na výzvy v určených lehotách a poskytovali okresnému súdu súčinnosť v miere potrebnej pre plynulý priebeh súdneho konania. Sťažovatelia tiež opakovane namietali zdĺhavosť konania okresného súdu (napr. podaním z 22. novembra 2000) a domáhali sa nariadenia pojednávania (napr. podaniami zo 7. júna 2002 a z 9. decembra 2003) v snahe urýchliť priebeh konania.

V prípade druhého zo sťažnosťou napadnutých konaní vedeného pod sp. zn. 4 C 81/08 je vo vzťahu k správaniu sťažovateľov potrebné uviesť, že títo v konaní prejavili snahu o jeho urýchlenie (resp. o pokračovanie v prerušenom konaní) bezprostredne po právoplatnom prerušení konania vedeného pod sp. zn. 7 C 106/08, keď sťažovatelia svojimi podaniami zo 14. augusta 2007 a 26. novembra 2007 opakovane žiadali okresný súd, aby vo veci konal. Aj v tomto prípade ústavný súd nezistil také správanie sťažovateľov, ktoré by malo za následok vznik prietáhov v konaní.

Skutočnosť, že sťažovatelia sa na vzniku prietáhov v napadnutých konaniach nepodieľali, konštatuje napokon aj predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 682/2009 zo 7. januára 2010.

3. Napokon ústavný súd posudzoval postup okresného súdu v doterajšom priebehu oboch konaní. Pri hodnotení tohto kritéria vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní, a teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania v primeranom čase (m. m. napr. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

S poukázaním na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej prerušenie konania, ku ktorému došlo v súlade so zákonom, predstavuje zákonnú prekážku v konaní, a preto nečinnosť všeobecného súdu z dôvodu existencie zákonnej prekážky v konaní neposudzuje ako zbytočné prietahy v konaní (m. m. II. ÚS 3/03, I. ÚS 65/03, I. ÚS 214/06, IV. ÚS 328/09 atď.), ústavný súd vo vzťahu ku konaniu vedenému pod sp. zn. 7 C 106/08 (pôvodne vedenému pod sp. zn. 4 C 165/98) zameral pri skúmaní existencie prietahov v konaní svoju pozornosť na obdobie od začatia konania (18. mája 1998) do jeho prerušenia uznesením Okresného súdu Trnava č. k. PN-4 C 165/1998-511 z 21. februára 2007.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd na základe skutočností obsiahnutých v spise konštatoval, že postup okresného súdu v namietanom konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 106/08 nevykazoval dlhšie obdobia nečinnosti. Na druhej strane ústavný súd konštatoval, že doterajší priebeh namietaného konania až do momentu jeho prerušenia sa vyznačoval nesústredenou činnosťou okresného súdu, ktorá mala nezanedbateľný vplyv na jeho doterajšiu neprimeranú dĺžku.

Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Takáto povinnosť je konkretizovaná jednak v § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, jednak v § 100 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a napokon v § 114 ods. 1 OSP, podľa ktorého predseda senátu pripraví konanie tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na jedinom

pojednávani. Nerešpektovanie týchto ustanovení Občianskeho súdneho poriadku môže v okolnostiach konkrétneho súdneho konania znamenať neefektívny a nesústredený postup konajúceho súdu, a tým aj porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd vo vzťahu k neefektívnosti a nesústredenosti postupu okresného súdu poukazuje najmä na zdĺhavosť znaleckého dokazovania, keď doba vypracovania znaleckého posudku súdom ustanovenými znalcami bola v jednom prípade 5 mesiacov (od 24. februára 1999 do 24. augusta 1999) a v druhom 6 mesiacov (od 24. novembra 1999 do 30. mája 2000), čo svedčí o nedostatočne efektívnom využívaní procesných nástrojov, ktoré majú všeobecné súdy k dispozícii na účely urýchlenia súdneho konania, a teda aj na zabezpečenie rýchlosti znaleckého dokazovania. Okresný súd taktiež vo veci dvakrát vyhlásil rozsudok, ktorý však bol v oboch prípadoch zrušený Krajským súdom v Trnave (ďalej len „krajský súd“) na základe podaného odvolania. Napriek tomu, že okresný súd vo veci uskutočnil 10 pojednávaní a do konania pribral viacero znalcov, ani tento rozsah dokazovania nepostačoval okresnému súdu v okolnostiach prípadu na dôkladné zistenie skutkového stavu a vyvodenie správnych právnych záverov vo veci, pretože tak jeho rozsudok z 22. marca 2004, ako aj v poradí druhý rozsudok vo veci samej zo 17. februára 2006 boli krajským súdom ako odvolacím súdom zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. V prvom prípade krajský súd v zrušujúcom uznesení č. k. 9 Co 138/04-403 zo 7. septembra 2004 konštatoval, že záver okresného súdu vyjadrený v jeho rozsudku je „*nelogický, neodôvodnený a nepreskúmateľný*“, pretože z rozsudku podľa názoru krajského súdu nevyplývalo, akými úvahami sa okresný súd riadil. Krajský súd tiež v odôvodnení svojho uznesenia uviedol, že okresný súd mal v prvom rade „*vyriešiť (ešte pred vecným zaobraním sa návrhom), či je tu daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení ako základný procesný predpoklad určovacej žaloby (bez ktorého práve vecné zaobranie sa návrhom je vylúčené)*“.

V druhom prípade krajský súd v uznesení č. k. 9 Co 131/2006-493 zo 14. decembra 2006 konštatoval nesprávnosť postupu okresného súdu, pokiaľ tento „*vo veci konal a rozhodol*“. Podľa názoru krajského súdu bolo potrebné prerušiť konanie vedené pod sp. zn. 7 C 106/08 (v tom čase vedené pod sp. zn. 4 C 165/1998) „*a vyčkať na výsledok konania sp. zn. 11C 59/2000 za účelom zistenia, či práve vlastníctvo žalovaných v 1. a 2. rade, ktoré*

bráni určení platnosti či neplatnosti dohody o prevode členských práv a povinností k predmetnému bytu bolo nadobudnuté žalovanými v 1. a 2. rade v súlade so zákonom (...), ktorú otázku si musí v danom konaní musí súd vyriešiť ako otázku predbežnú, pokiaľ prípadne sa obe konania nespoja na spoločné konanie (i keď v danom prípade zrejme nie je rovnaký okruh účastníkov konania). V danom prípade sa javí ako predčasný záver o tom, že na určení uplatneného práva nemajú žalobcovia naliehavý právny záujem. (...) za daných okolností odvolací súd dospel k záveru, že súd prvého stupňa vo veci nepostupoval správne, pokiaľ vo veci konal a rozhodol, i keď existuje prekážka postupu konania, ktorá je odstrániteľná – t.j. prebieha iné konanie, v ktorom sa rieši otázka dôležitá pre toto rozhodnutie a napriek tomu vo veci konal a rozhodol.“ .

Na základe uvedených dôvodov ústavný súd postup okresného súdu v namietanom konaní (do doby prerušenia konania) v trvaní 9 rokov hodnotí ako neefektívny a nesústredený, čo aj vo vzťahu k doterajšej dĺžke konania, ktoré sa vedie na okresnom súde už takmer 12 rokov, jednoznačne zakladá právomoc ústavného súdu vysloviť porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

Vo vzťahu ku konaniu vedenému okresným súdom pod sp. zn. 4 C 81/08 ústavný súd z obsahu sťažnosti, priložených listín a zo súvisiaceho súdneho spisu zistil, že okresný súd uznesením č. k. 11 C 59/00-15 zo 17. októbra 2000 rozhodol podľa § 109 ods. 2 písm. c) OSP o prerušení tohto konania. Dôvodom prerušenia konania bolo prebiehajúce konanie pod sp. zn. 7 C 106/08 (v tom čase pod sp. zn. 4 C 165/98), v ktorom sa podľa názoru okresného súdu riešila otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu.

Ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu zistil, že podaním z 22. augusta 2007 sťažovatelia navrhli v tom čase príslušnému Okresnému súdu Trnava pokračovanie v prerušenom konaní, pričom zároveň oznámili, že uznesením Okresného súdu Trnava č. k. PN-4 C 165/1998-511 z 21. februára 2007 bolo prerušené aj konanie, ktorého právoplatné skončenie bolo podmienkou pokračovania v skôr prerušenom konaní, čím vznikla situácia, keď boli právoplatne prerušené obe vzájomne sa podmieňujúce konania.

Na základe uvedených skutočností okresný súd uznesením č. k. 4 C 81/2008-61 z 9. apríla 2009 rozhodol o pokračovaní v predmetnom konaní.

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že Okresnému súdu Trnava bola najneskôr od 22. augusta 2007 známa skutočnosť, že v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 106/08 (v tom čase vedenom pod sp. zn. 4 C 165/98) došlo k prerušeniu konania s poukázaním na potrebu primárneho rozhodnutia v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 81/08 (toho času vedenom pod sp. zn. 11 C 59/00), a to v zmysle právneho názoru vysloveného krajským súdom v jeho zrušujúcom uznesení č. k. 9 Co 131/2006-493 zo 14. decembra 2006. Napriek tejto vedomosti Okresný súd Trnava vo veci nekonal. Po vrátení spisu okresnému súdu jedinými zdokumentovanými úkonmi okresného súdu v uvedenom období sú pokyn zákonného sudcu na pripojenie spisu sp. zn. 7 C 106/08 z 13. februára 2008 (teda 6 mesiacov potom, ako bola okresnému súdu sťažovateľmi oznámená skutočnosť odôvodňujúca pokračovanie v prerušenom konaní) a následne rovnaký pokyn zákonného sudcu z 26. marca 2009 (teda obdobie 1 roka).

Podľa § 109 ods. 2 písm. c) OSP pokiaľ súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na takéto konanie podnet.

Podľa § 111 ods. 1 OSP ak je konanie prerušené, nevykonávajú sa pojednávania a neplynú lehoty podľa tohto zákona...

Podľa § 111 ods. 2 OSP ak je konanie prerušené podľa § 109, súd urobí všetky potrebné opatrenia, aby sa odstránili prekážky, ktoré spôsobili prerušenie alebo pre ktoré prerušenie trvá. Len čo odpadne prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, pokračuje súd v konaní i bez návrhu.

Z citovaných ustanovení jednoznačne vyplýva, že aj počas procesného prerušenia konania je súd povinný vykonávať potrebné opatrenia nevyhnutné pre možnosť čo najskôr v konaní pokračovať, pričom zároveň je povinný efektívne reagovať na odpadnutie prekážky, pre ktorú bolo konanie prerušené.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoj názor vyslovený v inej veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 21/00, kde uviedol, že aj ustanovenie § 109 ods. 2 písm. c) OSP, tak ako napokon každé zákonné ustanovenie, sa musí vykladať a uplatňovať v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Keďže zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodiť, že

prerušením konania jeho účastník stráca právo na prerokovanie svojej veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, musí sa všeobecný súd pri uplatňovaní procesného postupu podľa ustanovenia § 109 ods. 2 písm. c) OSP riadiť i požiadavkou, ktorá je zakotvená v tomto článku ústavy a ktorá... ukladá povinnosť prijať príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (I. ÚS 21/00).

Keďže dôvodom prerušenia konania vedeného pod sp. zn. 4 C 81/08 (v tom čase vedeného pod sp. zn. 11 C 59/00) bola skutočnosť, že na okresnom súde už prebiehalo konanie pod sp. zn. 7 C 106/08 (pôvodne pod sp. zn. 4 C 165/98), je prerušenie tohto podmieňujúceho konania potrebné považovať za odpadnutie prekážky v konaní, ako to vyplýva z § 111 ods. 2 OSP. Okresný súd bol teda po oboznámení sa s touto skutočnosťou povinný vykonať všetky potrebné úkony, ktoré by viedli k pokračovaniu v prerušenom konaní sp. zn. 4 C 81/08 (v tom čase sp. zn. 11 C 59/00). Procesné úkony spočívajúce v dvoch žiadostiach o pripojenie spisu, ktoré boli uskutočnené v priebehu obdobia 1 roka a 6 mesiacov, nie je v žiadnom prípade možné klasifikovať ako úkony bezprostredne smerujúce k rozhodnutiu vo veci, a teda k navodeniu stavu právnej istoty sťažovateľov.

Uvedený postup ústavný súd v zmysle svojej konštantnej judikatúry (napr. I. ÚS 17/99, II. ÚS 33/99) posudzuje ako činnosť, ktorá môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže nevedie k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na súd, aby o jej veci rozhodol.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že neefektívnou činnosťou okresného súdu v oboch namietaných konaniach došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Pokiaľ ide o opakovaný prechod výkonu súdnictva v oboch posudzovaných konaniach, táto okolnosť nie je pre ústavný súd relevantná na posúdenie, či došlo v konaní k zbytočným priet'ahom, keďže organizačné zmeny týkajúce sa súdov nemôžu byť

v žiadnom prípade pričítané na ťarchu práv účastníka konania (napr. III. ÚS 14/00, II. ÚS 286/07, IV. ÚS 14/09).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Keďže namietané konania neboli ku dňu vydania tohto nálezu ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v oboch sťažnosťou napadnutých konaniach v ďalšom období konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu). Z povahy veci vyplýva, že tento príkaz sa vo vzťahu ku konaniu vedenému pod sp. zn. 7 C 106/08 vzťahuje na obdobie po právoplatnom skončení konania vedeného pod sp. zn. 4 C 81/08 (ak nenastanú iné okolnosti, ktoré by umožnili pokračovať v namietanom konaní skôr).

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Keďže príkaz, aby okresný súd v namietaných konaniach konal bez zbytočných priet'ahov v konaní, ústavný súd nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu za dostatočný na to, aby sa dosiahla spravodlivá a účinná ochrana práv sťažovateľov, dospel k názoru, že treba rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľov priznať im primerané finančné zadost'učinenie. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovatelia žiadali priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 4 000 € pre každého z nich. Ústavný súd v okolnostiach posudzovaného prípadu berúc do úvahy už

uvedené kritériá považuje za primerané priznať každému zo sťažovateľov sumu 2 000 € (bod 3 výroku nálezu).

Pri určovaní primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia nie je prípadná náhrada škody.

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 €.

Za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2009 patrí podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) odmena 115,90 €, v danom prípade znížená v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky o 20 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 92,72 €. Spolu s režijným paušálom 6,95 € činí odmena za jeden úkon 99,67 €. Ústavný súd priznal náhradu trov konania za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti). Za tretí úkon – písomné podanie právneho zástupcu z 26. januára 2010 – ústavný súd náhradu nepriznal, keďže neprispelo k objasneniu vecí. Odmena za právne služby poskytnuté jednému sťažovateľovi je 199,34 € (2 x 99,67 €). Spolu teda ústavný súd priznal štyrom sťažovateľom náhradu trov konania v sume 797,36 € (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd vyslovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnemu zástupcovi sťažovateľov.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2010